



Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā Nr. 1-5/44

Latvijas Republikas Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Par invaliditātes pagarināšanu ārkārtējā situācijā

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punktu viena no tiesībsarga funkcijām ir atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu.

Saskaņā ar Invaliditātes likuma Pārejas noteikumu 9. punktā noteikto, ja personai laikposmā, kad valstī ir izsludināta ārkārtējā situācija sakarā ar Covid-19 izplatību, vai triju mēnešu laikā pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas vai noteiktā termiņa beigām beidzas Valsts komisijas iepriekš izdotā administratīvā akta darbības termiņš un nav iesniegti nepieciešamie dokumenti invaliditātes ekspertīzes veikšanai, minētā administratīvā akta darbības termiņš tiek pagarināts uz laiku līdz sešiem mēnešiem, bet ne ilgāk kā līdz jauna administratīvā akta izdošanai konkrētās personas lietā.

Tiesībsargs, izskatot personas iesniegumu par invaliditātes pagarināšanu ārkārtējās situācijas apstākļos, konstatēja, ka bērnam (dzimis 2011. gadā) invaliditātes termiņš nav pagarināts. Bērna māte sadarbībā ar ģimenes ārstu Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijai (turpmāk tekstā – VDEĀVK) iesniegusi iesniegumu un tam pievienotos dokumentus par invaliditātes pagarināšanu savam bērnam. VDEĀVK konstatējusi, ka lēmuma pieņemšanai iztrūkst divu ārstu atzinumi. Tādēļ VDEĀVK pagarinājusi administratīvā akta izdošanas termiņu. Minētajā situācijā, iztrūkstot dokumentiem, bērnam iepriekš noteiktā invaliditāte netika automātiski pagarināta līdz VDEĀVK lēmuma pieņemšanai.

Sazinoties ar Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas politikas departamenta ekspertī, noskaidrots, ka Invaliditātes likuma Pārejas noteikumu 9. punktā noteiktais ir attiecināms tikai uz gadījumiem, ja persona nav vērsusies VDEĀVK. Ja persona ir vērsusies VDEĀVK, bet dokumentu trūkuma dēļ administratīvā akta izdošanas termiņš ir pagarināts, tad uz personu nav attiecināms noteiktais regulējums par invaliditātes termiņa automātisku pagarināšanu.

Tiesībsarga ieskatā tāds tiesiskais regulējums nav taisnīgs un rada nevienlīdzīgu attieksmi pret personām ar invaliditāti, kuras cenšas vajadzīgās formalitātes nokārtot, salīdzinot ar tām personām, kuras, izmantojot valstī noteikto normatīvo regulējumu,

neiesniedz dokumentus invaliditātes termiņa pagarināšanai. Persona, kura ir iesniegusi dokumentus VDEĀVK, piemēram, nezinot par kāda dokumenta (ārsta atzinuma) nepieciešamību, ir nelabvēlīgākā situācijā, salīdzinot ar personu, kura nav iesniegusi dokumentus.

Laika periodā, kamēr VDEĀVK lēmumu nav pieņēmusi, bet iepriekš noteiktais invaliditātes termiņš jau ir beidzies, personai pārtraukuma periodā nav tiesību uz invaliditātes pensiju un citiem personām ar invaliditāti paredzētiem atbalsta pasākumiem.

Turklāt, Labklājības ministrijas mājaslapā pieejamajā informācijā par nosacījumiem invaliditātes automātiskai pagarināšanai - gan informācijā par invaliditātes automātisku pagarināšanu¹, gan atbildēs uz biežāk uzdotajiem jautājumiem², gan COVID – 19 mājaslapā, kurā pieejamas Labklājības ministrijas sniegtās atbildes par atbalstu cilvēkiem ar invaliditāti ārkārtējās situācijas laikā³, nav atrodamā informācija, kas nepārprotami norādītu, ka gadījumos, ja VDEĀVK dokumenti tiks iesniegti nepilnīgi, personai invaliditāte automātiski netiks pagarināta. Tāpat informācija nav pieejama VDEĀVK mājaslapā un arī invalīdu un viņu draugu apvienības “Apeirons” mājaslapā.

Likumprojekta “Grozījumi Invaliditātes likumā” anotācijā⁴ norādīts, ka, lai novērstu situācijas, kad personas ar invaliditāti COVID-19 ierobežojošo pasākumu dēļ zaudē tiesības uz sociālo nodrošinājumu, ir nepieciešams veikt grozījumus Invaliditātes likumā, kas paredz, ka, ja personai laika periodā, kamēr visā valstī ir izsludināta ārkārtējā situācija, vai trīs mēnešu laikā pēc ārkārtējās situācijas atcelšanas vai noteiktā termiņa beigām, beidzas Valsts komisijas iepriekš izdotā administratīvā akta darbības termiņš un nav iesniegti nepieciešamie dokumenti invaliditātes ekspertīzes veikšanai, minētā administratīvā akta darbības termiņš pagarinās uz laiku līdz sešiem mēnešiem, bet ne ilgāk kā līdz jauna administratīvā akta izdošanai konkrētās personas lietā.

Nemot vērā, ka grozījumu Invaliditātes likumā mērķis bija nepieļaut, ka personas ar invaliditāti zaudē tiesības uz sociālo nodrošinājumu COVID-19 ierobežojošo pasākumu dēļ, personu ar invaliditāti aizsardzībai invaliditātes automātiska pagarināšana būtu vienlīdz attiecināma gan uz situācijām, kad dokumenti VDEĀVK netiek iesniegti, gan uz situācijām, ja dokumenti tiek iesniegti nepilnīgi. Tiesībsarga ieskatā būtu pietiekami, ja tiktu mainīta prakse Invaliditātes likuma Pārejas noteikumu 9. punkta piemērošanā.

Aicinu Labklājības ministriju nekavējoties novērst konstatēto atšķirīgo attieksmi pret personām ar invaliditāti, nodrošinot, ka arī situācijās, ja VDEĀVK personas iesniegtie dokumenti ir nepilnīgi, iepriekš piešķirtā invaliditāte personai tiek pagarināta automātiski.

Lūdzu līdz **2021. gada 6. aprīlim** informēt par paveikto.

Tiesībsarga pilnvarojumā

Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

Laila Henzele, +371 67686768

laila.henzele@tiesibsargs.lv

Laila Grāvere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

¹ <https://www.lm.gov.lv/lv/jaunums/uz-pusgadu-pagarina-ieprieks-pienemtus-lemumus-par-invaliditati>.

² v.lv/lv/biezak-uzdotie-jautajumi-par-izmainam-invaliditates-noteiksana-arkartejas-situacijas-laika-no-09112020

³ <https://covid19.gov.lv/atbalsts-sabiedribai/ekonomika/socialais-atbalsts-arkartejas-situacijas-laika>.

⁴ <http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/A6A110BFA79A0684C225852F003699F7?OpenDocument#b>.